

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна

Навчальні роки 2025-2026

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ»**

Нормативний чи вибірковий освітній компонент – нормативний компонент

Форма здобуття освіти – очна

Галузь знань – 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність – 221 «Стоматологія»

Спеціалізація (за наявності) –

Освітньо-професійна програма – «Стоматологія»

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс – II

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри
загальної та клінічної
патофізіології імені Д.О. Альперна

Протокол від
“ 26 ” серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

проф. М.С. Мирошніченко

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
природничо-наукової
підготовки

Протокол від
“ 30 ” серпня 2024 року № 1

Голова

проф. Мирошніченко М.С.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Мирошніченко Михайло Сергійович, зав. кафедри, д.мед.н., професор
2. Бібіченко Вікторія Олександрівна, завуч кафедри, к.мед.н., доцент
3. Кучерявченко М.О., доцент кафедри, к.мед.н., доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мирошниченко Михайло Сергійович – зав. кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна анатомія», «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380501699763; E-mail: ms.myroshnychenko@knmu.edu.ua

Бібіченко Вікторія Олександрівна – завуч кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380969237179; E-mail: vo.bibichenko@knmu.edu.ua

Павлова Олена Олексіївна – професор кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна фізіологія», «Кардіологія».

Контактний тел.: +380677992994; E-mail: oo.pavlova@knmu.edu.ua

Шевченко Олександр Миколайович – професор кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380509616149; E-mail: om.shevchenko@knmu.edu.ua

Кузьміна Ірина Юріївна - професор кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, доктор медичних наук, професор, спеціалізація «Акушерство та гінекологія», «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380668147764 ; E-mail: iy.kuzmina@knmu.edu.ua

Ковальцова Марина Вікторівна – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380960066651; E-mail: mv.kovaltsova@knmu.edu.ua

Коляда Олег Миколайович – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380950516248; E-mail: om.koliada@knmu.edu.ua

Кучерявченко Марина Олександрівна– доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, доцент, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380503231493; E-mail: mo.kucheriavchenko@knmu.edu.ua

Кузнецова Мілена Олександрівна – доцент кафедри загальної та клінічної патофізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, спеціалізація «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380502285994; E-mail: ma.kuznetsova@knmu.edu.ua

Сакал Ганна Олександрівна – доцент кафедри загальної та клінічної патологічної фізіології імені Д.О. Альперна, кандидат медичних наук, спеціалізація «Патологічна анатомія», «Патологічна фізіологія».

Контактний тел.: +380993248678; E-mail: ho.sakal@knmu.edu.ua

Контактний тел. та E-mail кафедри: тел. (057) 707-73-40,
kaf.1med.patalogfiziologii@knmu.edu.ua

Очні консультації: за попередньою домовленістю;

Он-лайн консультації: платформа згідно з розкладом;

Локація: заняття проводяться на кафедрі загальної та клінічної патологічної фізіології імені Д.О. Альперна ХНМУ, у бомбосховищі, а також дистанційно у Google Meet, Microsoft Teams Meeting, Moodle, ZOOM.

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Патологічна фізіологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності «221 «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 221 «Стоматологія».

Опис освітнього компоненту (анотація)

Патофізіологія – наука про загальні закономірності виникнення, розвитку і закінчення хвороби. Головна мета патофізіології як освітнього компоненту - закласти теоретичні основи розуміння здобувачам вищої освіти етіології, патогенезу і клінічних проявів хвороби.

Патофізіологія складається з двох розділів: загальна нозологія, типові патологічні процеси; патофізіологія органів і систем. Перший розділ містить основні положення вчення про хворобу, етіологію та патогенез, розкриває суть хвороботворного впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, типові патологічні процеси. Другий розділ передбачає вивчення основних закономірностей функціональних і структурних порушень та змін, які виникають під впливом патогенних чинників, та загальних закономірностей розвитку захворювань окремих органів і систем, які трапляються в клінічній практиці.

Предметом вивчення освітнього компоненту є загальні закономірності, перш за все функціонального характеру, які вивчають перебіг захворювання, механізми резистентності, одужання та завершення хвороби.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити. Зміст програми з клінічної патофізіології передбачає використання знань, вмінь і навичок з нормальної анатомії та фізіології, патологічної анатомії, медичної біології, мікробіології, медичної інформатики, основ біофізики, біохімії, медичної генетики, фармакології, епідеміології та принципів доказової медицини, екстреної та невідкладної медичної допомоги, історії медицини, філософії. В свою чергу, знання патофізіології професійно інтегровані в спеціальні клінічні дисципліни.

Постреквізити. Вивчення освітнього компоненту передбачає використання вмінь і навичок пошуку, критичного сприйняття, аналізу і оцінки джерел інформації, ведення дискусії, діалогу, усної та письмової аргументації, публічних виступів при вивченні суміжних дисциплін протягом 3-го року навчання; є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЕДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Сторінка освітнього компоненту в системі Moodle:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=575>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є навчання здобувачів освіти комплексу медичних знань для кращого розуміння механізмів виникнення і розвитку патологічних змін, які відбуваються в хворому організмі.

Кінцеві цілі вивчення патофізіології: Сучасний фахівець повинен володіти достатнім об'ємом знань з патологічної фізіології та вміти користуватись набутими навиками в практичній роботі. Знання і розуміння механізму розвитку хвороби допоможе

адекватно підібрати засоби і методи фізичної реабілітації сприяючи швидшому відновленню.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є:

- Викласти теоретичні основи та сформувані у здобувачів освіти науково-обґрунтовані сучасні уявлення про хворобу, механізм розвитку того чи іншого патологічного процесу; поняття про етіологію і патогенез, про причинно-наслідкові зв'язки; закономірності розвитку хвороби і види розриву;
- формування у здобувачів освіти наукового світогляду, виховання гармонійно розвиненої особистості, що досконало володіє професійним знанням лікаря.

В професійному аспекті перед патологічною фізіологією в процесі підготовки фахівців стоять важливі дидактичні завдання у формуванні знань та навичок.

Згідно з вимогами ОПП здобувачі освіти повинні:

Знати:

– основи етіології, патогенезу, клінічні ознаки типових патологічних процесів і найбільш поширених синдромів та захворювань;

Вміти:

- застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій;
- оцінювати результати опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень;
- встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання;
- визначати характер, принципи лікування захворювань;
- проводити діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги;
- оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє освітній компонент (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП).

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування здобувачами освіти компетентностей:

Інтегральні компетентності:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК 7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

ЗК 12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності (фахові, предметні):

СК 1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

СК 2. Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

СК 3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

СК 6. Спроможність визначати раціональний режим праці, відпочинку, дієти у хворих при лікуванні захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

СК 7. Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини та щелепнолицевої області з супутніми соматичними захворюваннями.

СК 11. Спроможність до визначення тактики, методів та надання екстреної медичної допомоги.

СК 13. Спроможність оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення (індивідуальне, сімейне, популяційне).

СК 15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання.

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні), пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу.

ПРН 15. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.

ПРН 23. Виконувати маніпуляції надання екстреної медичної допомоги, використовуючи стандартні схеми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття здобувачами освіти наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; застосовувати знання в практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації, приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. Здатність спілкуватися державною мовою (усно, письмово); використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТУ «ПАТОЛОГІЧНА ФІЗІОЛОГІЯ»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП «Патологічна фізіологія»	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин –90	Спеціальність: 221 «Стоматологія» Спеціалізація: _____	Рік підготовки (курс):	
		2-й	
		Семестр	
		4-й	
		Лекції	
		20 год.	
		Практичні, семінарські	
		40 год.	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 60 самостійної роботи здобувач вищої освіти – 30	Освітній ступінь: другий (магістерський)	Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		30 год.	
		Індивідуальні завдання: год.	
		Вид підсумковою контролю: ПНД	

2.1 Опис освітнього компоненту

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Загальне вчення про хворобу, етіологію і патогенез.	2	Вступна
2	Роль реактивності в патології.	2	Проблемна-тематичні з
3	Алергія.	2	
4	Патофізіологія клітини.	2	
5	Запалення.	2	

6	Патофізіологія тканинного росту. Пухлинний ріст.	2	використанням мультимедійної презентації
7	Порушення вуглеводного обміну.	2	
8	Патофізіологія водно-електролітного обміну.	2	
9	Порушення кислотно-основного стану.	2	
10	Патофізіологія системи крові. Порушення загального об'єму крові. Патофізіологія крововтрати. Порушення системи еритроцитів.	2	
	Всього	20	

2.2.2 Семінарські заняття - не передбачено

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Предмет і задачі патофізіології. Методи патофізіологічних досліджень. Основні етапи розвитку патофізіології.	2	Розповідь-пояснення, відеофільми, рольова гра, кейс-метод, спаринг-партнерство (групи 3-4 чол.), між-дисциплінарний тренінг.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
2	Патогенна дія на організм екзогенних факторів.	2		
3	Патологія реактивності. Біологічні бар'єри. Порушення фагоцитозу.	2		
4	Порушення імунологічної реактивності.	2		
5	Алергія.	2		
6	Практичні навички з теми «Загальна нозологія. Патогенна дія факторів зовнішнього середовища. Роль внутрішніх чинників в патології»	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування
7	Типові порушення периферичного кровообігу і мікроциркуляції.	2	Розповідь-пояснення, відеофільми, ділова гра, кейс-метод, спаринг-партнерство (в малих групах 3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
8	Типові порушення периферичного кровообігу і мікроциркуляції.	2		
9	Запалення.	4		
10	Гарячка.	2		
11	Пухлини.	2		
12	Гіпоксія.	2		
13	Практичні навички з теми «Типові патологічні процеси».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування
14	Порушення вуглеводного обміну.	2	Розповідь-пояснення, відеофільми, ділова гра, кейс-метод, спаринг-партнерство (3-4 чол.), міждисциплінарний тренінг	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
15	Порушення водно-електролітного обміну.	2		
16	Порушення кислотно-лужного стану.	2		
17	Практичні навички з теми «Типові порушення обміну речовин».	2		Комп'ютерна атестація, Усне опитування.
18	Зміни загального об'єму крові. Якісні зміни еритроцитів і лейкоцитів.	2	Розповідь-пояснення, відеофільми,	

19	Анемії: загальні клінічні та гематологічні прояви. Анемії, спричиненні порушенням еритропоезу (дефіцитні, гіпо- та апластичні).	2	рольова гра, кейс-метод, спайнг-партнерство, міждисциплінарний тренінг та інші.	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання;
	Всього годин	40		ПНД

2.2.4. Лабораторні заняття - не передбачено

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Загальне вчення про хворобу, етіологію та патогенез.	2	Самостійна Робота здобувач вищої освіти з літературою, підготовка рефератів. Використання тестових завдань для самоконтролю	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль
2	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія електричного струму.	2		
3	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія зміни атмосферного тиску.	2		
4	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія механічних факторів, шуму, ультразвуку, прискорення, що змінюється, факторів космічного польоту.	2		
5	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія променевої енергії.	2		
6	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища: дія хімічних та біологічних чинників.	2		
7	Роль спадковості, конституції, вікових змін у патології.	2		Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль
8	Роль фізіологічної системи сполучної тканини у резистентності організму до дії патогенних агентів.	2		
9	Автоімунні реакції і хвороби.	2	Самостійна робота здобувач вищої освіти з літературою, підготовка рефератів. Використання тестових завдань для самоконтролю	Усне опитування; письмове опитування; тестовий контроль; реферати; самоконтроль
10	Алергія.	2		
11	Патофізіологія клітини. Клітинне пошкодження.	2		
12	Порушення енергетичного і основного обміну. Голодування	2		
13	Порушення жирового обміну.	2		
14	Порушення білкового обміну. Порушення обміну пуринових і піримідинових основ.	2		
15	Порушення обміну вітамінів та мінерального обміну.	2		
	Всього годин	30		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ» від 21.08.21, № 181.

Організація поточного контролю. Викладачі слідкують за тим, щоб кожен здобувач вищої освіти отримав необхідну компетенцію в напрямках, що входять до тем практичних занять. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки здобувачів освіти: тести, розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, контроль засвоєння практичних навичок. Оцінювання поточної навчальної діяльності (ПНД) на кожному практичному занятті здійснюється за традиційною 4-бальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті, підсумкового заняття та іспиту.

Оцінка з освітнього компоненту. Підсумковий бал за ПНД та підсумкове заняття (ПЗ) визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми, які перераховуються у бали з використанням таблиці 1

Таблиці 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються іспитом)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Проведення іспиту (5 семестр 3 курсу).

Вирішення пакету тестових завдань проводити на останньому занятті в семестрі, який включає базові тестові завдання у кількості не менше **50 тестів**. Критерій оцінювання – 95% вірно вирішених завдань; «склав – не склав». Оцінювання засвоєння теоретичних знань за всіма темами освітнього компоненту на останньому занятті за розкладом.

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми освітнього компоненту (таблиця 2)

Таблиця 2

Оцінювання теоретичних знань за іспит

Частина іспиту	Кількість питань	«5»	«4»	«3»
Практична: ситуаційні завдання	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Теоретична: білет	1	10	8,5	6,25
	2	10	8,5	6,25
	3	10	8,5	6,25
	4	10	8,5	6,25
Всього	8	80	68	50

Під час іспиту **максимальна кількість балів, яку здобувач освіти може набрати, становить - 80, мінімальна – 50 балів.**

Оцінювання результатів вивчення освітнього компоненту проводиться безпосередньо під час іспиту. Оцінка з освітнього компоненту визначається як сума балів за ПНД та іспиту і становить **min – 120 до max – 200.**

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Оцінка з освітнього компоненту виставляється лише здобувачам освіти, яким зараховані усі підсумкові заняття і диференційований залік.

Здобувачам освіти, що не виконали вимоги навчальних програм освітнього компоненту виставляється оцінка **F_x**, якщо вони були допущені до складання диференційованого заліку, але не склали його. Оцінка **F** виставляється здобувачам освіти, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Оцінки "F_x" або "F" ("незадовільно") виставляються здобувач вищої освіти, яким не зараховано вивчення освітнього компоненту, формою контролю якої є залік.

Після завершення вивчення освітнього компоненту відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за шкалами (таблиця 3) у залікову книжку та заповнюють відомості успішності здобувач вищої освіти з освітнього компоненту за формами: У-5.03Б – іспит.

3.2. Питання до іспиту:

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=575>

3.3. Контрольні питання

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=575>

3.4. Індивідуальні завдання

Оцінювання індивідуальних завдань здобувачів освіти здійснюється за виконання завдань викладачем та завідувачем кафедри:

- доповідь реферату на засіданні здобувач вищої освіти наукового гуртка кафедри 0-2 бали;
- доповідь з презентацією на засіданні здобувач вищої освіти наукового гуртка кафедри 0-3 бали,
- доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей 0-10 балів;
- участь у Всеукраїнській олімпіаді – 5-10 балів

Бали за індивідуальні завдання здобувача освіти (загалом не більше 10 балів) можуть додаватися як заохочувальні додаткові бали до підсумкового балу за поточну навчальну діяльність, розраховану з використанням таблиці 2 і входять в склад оцінки з освітнього компоненту.

3.5. Правила оскарження оцінки

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати практичні заняття; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Здобувачі освіти мають право обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуальне. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування **електронними гаджетами** під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення здобувачів освіти на практичні заняття.

Заохочується участь здобувачів освіти у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Здобувачі освіти з особливими питаннями можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання здобувача це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, сконтракуйте з викладачем.

ХНМУ забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Усі здобувачі освіти ХНМУ захищені «Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті», що розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями.

Дане Положення розроблене на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року.

Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени здобувач вищої освітиського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються здобувач вищої освітїам або співробітникам університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Здобувачам освіти важливо дотримуватися **правил належної поведінки в університеті під час навчального процесу**. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого і має медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;

- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи **охорони праці** шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен здобувач вищої освіти має знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра загальної та клінічної патофізіології ім. Д.О. Альперна підтримує **нульову толерантність до плагіату**. Від здобувачів освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

- Наказ №305 від 27.08.19 р. щодо організації навчально-виховного процесу в ХНМУ
- Кодекс академічної доброчесності ХНМУ.
- Наказ № 165 від 02.07.2020 р. про заходи з розвитку системи академічної доброчесності в ХНМУ.
- Положення про академічну доброчесність.
- Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ.
- Рекомендації Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.
- Закон України «Про освіту», стаття 42.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Атаман О. В. Патофізіологія: у 2-х т.: підручник / О. В. Атаман ; Міністерство охорони здоров'я України. - Вінниця : Нова книга. - Т. 1 : Загальна патологія. -3-є вид.- 2018. - 580 с.
2. Атаман О. В. Патофізіологія: у 2-х т.: підручник / О. В. Атаман; Міністерство охорони здоров'я України. - Вінниця : Нова книга. - Т. 2 :Патологія органів і систем. -3-є вид.- 2019. - 448 с.
3. Атаман, О. В. Патологічна фізіологія в запитаннях і відповідях : навчальний посібник / О. В. Атаман. - 6-те вид. - Вінниця : Нова книга, 2021.-568 с.
4. Клименко М.О. Патофізіологія. Ч. 1 Загальна патофізіологія: навчальний посібник / Клименко М.О., Шевченко О.М.-Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.-388 с.
5. Клименко М.О. Патофізіологія. Ч. 2 Патофізіологія органів та систем: навчальний посібник / Клименко М.О., Шевченко О.М.- Миколаїв: ЧНУ ім. Петра Могили, 2021.-352 с.
6. Основи патології за Роббінсоном. Переклад 10-го англ. видання Robbins Basic Pathology 2018 р.: У 2 т. — Т.2 / За ред. В. Кумар, К. Аббас, С. Астар; Наукові редактори перекладу професори: І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко - К., 2019

Допоміжна

1. Кришталь М. В. [Патофізіологія нирок](http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/2078) : навчальний посібник / М.В. Кришталь, А.І. Гоженко, В.М. Сірман. – Одеса: Фенікс, 2020. – 144 с. <http://ir.librarynmu.com/handle/123456789/2078>
2. Mohan, Harsh. Textbook of Pathology / Н. Mohan. - 8th ed. - New Delhi; London : Jauree. The Health Sciences Publ., 2021. - XVI.
3. Kumar V. Robbins & Cotran Pathologic Basis of Disease / V. Kumar, A.K. Abbas, J.R. Turner in 2 vol. -10th ed.- Vol.1.-2021
4. Вогнепальні поранення м'яких тканин (досвід Антитерористичної Операції/ Операції Об'єднаних Сил) : монографія / І. П. Хоменко, І. А. Лурін, О. Ю. Усенко [та ін.] ; ред. В. І. Цимбалюк ; Міністерство оборони України, Національна академія медичних наук України, Міністерство охорони здоров'я України. - Харків : Колегіум, 2020. - 400 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15755>
2. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/22731>
3. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/8974>
4. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/15>
5. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/21865>
6. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13705>
7. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1371>
8. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13723>
9. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13751>
10. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/137>
11. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13772>
12. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1377>
13. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13774>
14. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/1377>
15. <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/13771>

Електронні ресурси

Сайт Наукової бібліотеки ХНМУ – режим доступу <http://libr.knmu.edu.ua/>

Репозитарій ХНМУ – режим доступу <http://repo.knmu.edu.ua/>

Система дистанційного навчання ХНМУ (Moodle), розділ Наукова бібліотека, колекція Фахово-орієнтований е-контент – режим доступу

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=284>

Сторінка дисципліни в системі Moodle:

<https://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=575>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення здобувач вищої освіти
Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг
навчального плану https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dysc.pdf
Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами
ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному
медичному університеті

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv22.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

<https://knmu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf